

Осмокракото животно от тракийските гобелета от Аджигьол, Железни врата и Рогозен е с копита на кон, но с глава на елен. В ритоните с протоме на елен от „Колекция В. Божков“ главата на елена е опасана в юзда (Marazov 2011: nn 68-72). Още по-често петелът ще се появява в херметичните геми, тъй като е дълбоко свързан с магическите представи и практики.

В сръбските обичаи при първото влизане в новата къща на прага се принася в жертва петел, а под прага се погребва глава на кон (Георгиева 1983: 178). Разполагането на петела на прага се среща често, вероятно защото птицата се свързва определено с културното пространство (ср. „в гори дете петел не пее“), а конят намира място под прага, защото е класификатор на чуждото. Тези аналогии отново ни подсказват възможно отъждествяване в митологичната мисъл на петела с кон-жребец. Освен това птицата, особено когато е с червен цвят, притежава явна соларна символика – тя „отваря“ деня, а в култовете на „слънчевите“ Хелиос-Аполон и Митра, а вероятно и на Кабирите и Дунавските конници, петелът се възприема като орнитоморфен знак на слънцето (Топоров 1988; Гура 1997: passim; Белова 2000). Но нали конят е впрегнат в колесницата, с която Хелиос обикаля небесния свод. Приказният фолклор противопоставя ергена-Слънце на полигамния съпруг-петел (Краев 2012). В българския вариант на приказката за Пепеляшка соларната и брачната семантика се сливат: именно петелът разкрил, че истинската невеста – „златното/слънчевото“ момиче, за което царят искал да се ожени, е скрито под коритото (Маринов 1984: 81). В това отношение неговата постъпка може да се сравни с митичната функция на пчелата, която винаги може да открие скрития персонаж (Маразов 1981).

Както се вижда, петелът е активно включен в мъжкия код на фолклорната култура. Това поставя под съмнение извода на М. Николова за петела-кон като двойник на невестата. Но все пак този обреден персонаж има връзка с женския род. Петелът-кон е атрибут/двойник на „заложника“, който продължава стадиално по-старата фигура на вуйчото на младоженека. Може да се допусне, че травестираният петел кодира идеята за матрилинейност: той е продаван от майката на момата, а е купуван от вуйчото на момъка, т.е. обредното действие се осъществява от роднините по майчина линия.

Анализът на древните и фолклорни представи, свързани с петела, както и несъмнената идентификация петел = кон, би могъл да хвърли светлина и върху семантиката на ритона от Крушаре.